

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 34-35 (1997)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 34-35 (1997)

Πρεβεζάνοι εθελοντές στρατιώτες

Γιώργος Μουστάκης

doi: [10.12681/prch.29248](https://doi.org/10.12681/prch.29248)

Copyright © 2022, Γιώργος Μουστάκης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μουστάκης Γ. (2022). Πρεβεζάνοι εθελοντές στρατιώτες. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (34-35), 53–67.
<https://doi.org/10.12681/prch.29248>

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Ιστοριοδίφης

Πρεβεζάνοι εθελοντές στρατιώτες

Όλος ο Ελληνικός στρατός είχε συγκεντρωθεί στη Μακεδονία. Ο 2ος Βαλκανικός πόλεμος εμαίνετο. Η Κυβέρνηση σύμφωνα με τον διεθνή νόμο δεν μπορούσε να κηρύξει επιστράτευση στις ελευθερωμένες περιοχές, γιατί δεν είχε υπογραφεί η συνθήκη ειρήνης. Η Ιταλία και η Αυστρία δεν ήθελαν την Ελλάδα στην ανατολική πλευρά του στενού του Οτράντο και μηχανορραφούσαν. Επαρκείς δυνάμεις για να αποτρέψουν είσοδο Αλβανών ατάκτων στη Βόρειο Ήπειρο δεν υπήρχαν. Οι Ηπειρώτες έβλεπαν τον κίνδυνο και για να τον αποτρέψουν, στο στρατιωτικό σκέλος, πολλά μέλη του Κομιτάτου κατατάχθηκαν εθελοντές στρατιώτες. Γενναία πράξη, γιατί ο Έλληνας εύκολα πηγαίνει εθελοντής αντάρτης, δύσκολα όμως στρατιώτης, λόγω διαφορετικού επιπέδου πειθαρχίας.

Όπως έλεγαν, από την Πρέβεζα πήγαν οι περισσότεροι. Κατατάχθηκαν στα Γιάννενα και ύστερα από στοιχειώδη εκπαίδευση πήγαν στη Βόρειο Ήπειρο. Στις αποθήκες του στρατού δεν υπήρχαν

στρατιωτικές στολές, γι' αυτό ο λόχος στον οποίο εντάχθηκαν οι Πρεβεζάνοι ντύθηκε με στολές της Βασιλικής Φρουράς.

Λίγο προτού πεθάνει ο Ορέστης Τσακαλώτος, του ζήτησα να μου γράψει ονόματα Πρεβεζάνων εθελοντών στρατιωτών. Έγραψε 46, όσα θυμήθηκε. Είναι ονόματα πατεράδων και παππούδων μας. Τα παραθέτω:

- 1) Αλφαντάκης Γεώργιος
- 2) Γαλανός Δημήτριος
- 3) Γιώτης Μιχαήλ
- 4) Γούργαρης Γεώργιος
- 5) Γκανάλας Πέτρος
- 6) Γιobάνης ή Καλομοίρης Δημ.
- 7) Γκούμας (Σκαφιδάκι)
- 8) Δράμαλης Χρήστος
- 9) Καβάγιας Θωμάς
- 10) Κανιώρης Αντώνιος
- 11) Καρέλης Βασίλειος
- 12) Κασάνης Ηλίας
- 13) Κατνιώτης ή Τράμπας Θωμάς
- 14) Κοκκινάτος Ιωάννης
- 15) Κονκουρής Λάμπης

- 16) Κρεμμύδας Δημ. (Άγιος Θωμάς)
- 17) Κυριακάτος Γεράσιμος
- 18) Κωστακιώτης Μιχαήλ
- 19) Κωστακιώτης Χρήστος (45 ετών)
- 20) Κωλέτσης (Μύτικας)
- 21) Κοψάρης Ευστράτιος (Λούρος)
- 22) Λαχανάς Πάνος
- 23) Μαγκλάρης Μιχαήλ
- 24) Μανόπουλος Σωτήριος
- 25) Μουστάκης Ιάσων
- 26) Μπάλκος Ιωάννης (Νάκος)
- 27) Μπάκας Χρήστος
- 28) Μπανάκος Λάμπρος
- 29) Νίκας Βασίλειος
- 30) Παλάντζας Γεράσιμος
- 31) Παρασκευάς Κων/νος
- 32) Παπαδήμας Θωμάς (Κορωνοσιά)
- 33) Παπαθανασίου ή Καλαντζής Χρ.
- 34) Πέτρης Χρήστος (Ωρωπός)
- 35) Σακκάς ή Κουτσοκολιός Γεράσιμ.
- 36) Σαρδελής Λουκάς
- 37) Σαρδελής Σπύρος
- 38) Στρακαντούνας Στυλιανός
- 39) Συνέσιος Απόστολος
- 40) Τζίμας Βλησάρης (Νεοχώρι)
- 41) Τσακαλώτος Ευκλείδης
- 42) Τσακαλώτος Ορέστης
- 43) Τσανός Αμβρόσιος
- 44) Τσόγκας ή Ψυλοδημήτρης Γεώργ.
- 45) Φιφής Κώστας (Κάιζερ)
- 46) Χριστοδούλου Χριστόδουλος

Ο λόχος δεν έδωσε καμμία μάχη. Τουρκικός στρατός δεν υπήρχε πλέον σ' όλη τη Βαλκανική. Η Ιταλία προτίμησε να κινηθεί διπλωματικά και απέφυγε να υποκινήσει τους Αλβανούς σε δυναμική αντίδραση γιατί εκτίμησε ότι το αποτέλεσμα θα ήταν αρνητικό. Οι στρατιώτες όμως καταπονήθηκαν από τις συνεχείς πεζοπορίες και τον ανεπαρκή εφοδιασμό.

Από το ημερολόγιο του 20χρονου εθελοντή Ιάσονος Μουστάκη, μερικά αποσπάσματα είναι ενδεικτικά των κινήσεων του λόχου και της ταλαιπωρίας των στρατιωτών.

«Ωρκίσθημεν εν Ίωαννίνοις τήν 3ην Ίουλίου 1913. Είς τας 4 μ.μ. μᾶς ἔδωσαν ἐνδύματα καί κατετάχθημεν εἰς τόν Δ (τέταρτον) λόχον, ὑπό τόν λοχαγόν Πουλόπουλον, ὑπολοχαγόν Μπαχράκη καί ἀνθυπολοχαγόν Κωνσταντέλλον. Εἰς τας 25 ἐνδύθημεν εὐζωνικά καί ἀναχωρήσαμε ἀπό τά Ίωάννινα εἰς τας 27 ἰδίου ἡμέρα Σάββατον τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος δι' ἄγνωστον. Ἀναχωρήσαμε εἰς τας 5 μ.μ., διανυκτερεύσαμε εἰς Λυκόστομον. Ἀντίσκηνο ἐκάμαμεν πέντε, ὁ λοχίας Κ. Κόκαλης, Ίωάν. Μπάλκος, Ίωάν. Κοκκινάτος, Βασ. Νίκας καί ἐγώ. Ἐξυπνήσαμε εἰς τας 3 καί ἐξεκινήσαμε εἰς τας 4 1/2 πρωῖα. Μεσημέρι ἐκάμαμε εἰς Χάνι Νεγράδες, ἐφάγαμε ψωμί καί τυρί, ἐγώ, Κόκαλης καί Νίκας. Ἀναχωρήσαμε ἀπό Νεγράδες εἰς τας 4 μ.μ. (ἀπό Ίωάννινα ἕως Λυκόστομον μέ τούς γυλιούς, ἀπό Λυκόστομον τούς ἐδώσαμεν εἰς τήν ἄμαξάν μας. Τήν πρώτην ἡμέραν ἀπό τά Ίωάννινα - Λυκόστομον ἐβαδίσσαμε δέκα χιλιόμετρα, τήν δευτέραν ἡμέρα ἀπό Λυκόστομον - Ζαραβίνα ἐβαδίσσαμε τριάκοντα πέντε χιλιόμετρα, ἐκοιμήθημεν εἰς Ζαραβίαν. Ἐκαμα ἀντίσκηνο μέ Κόκαλη καί Νίκα, ἐφάγαμε τυρί, νιομάτα, σαλάτα μπαρμπούνη φασόλια, ἔκαμε δυνατό κρύο, ἐγώ ἐκοιμήτην ἐνδυμένος καί μέ τό καπότο τοῦ Γούσα ἄμαξά, αἱ πατούσαις ἀπό τά πόδια μέ πονοῦν ὀλίγον, ἐμείναμε εἰς Ζαραβίνα τό ἑσπέρας 28/7 καί τας 29 ἰδίου ἕως τας 4 μ.μ. ὅποτε καί ἀναχωρήσαμε ἐκεῖθεν, τά δένδρα πρὸς σκιάν διά ὕπνον

Ο εικοσάχρονος εθελοντής Ιάσων Γ. Μουστάκης

σπανίζουν εις Ζαραβίαν, νερό καλό δέν υπάρχει, εφάγαμε δέ και ψάρια της όρωνύμου λίμνης τηγανιτά. Από Ζαραβίαν έξεκινήσαμε εις τας 4 μ.μ. και εφθάσαμε εις Δελβινάκι εις τας 5 μ.μ. όπου και έκοιμήθημεν. Είς Δελβινάκι κατασκηνώσαμε και επεράσαμε ώραία νύκτα, τό μέρος ώραϊον, επειδή όμως εις τόν δρόμον Ζαραβίαν - Δελβινάκιον πολλοί άνδρες εκ των άλλων διμοιριών ανέβαινον εις τας νταλήκας πού εχουμε τούς γυλιούς μας εφοβέριζε ό κ. ύπολοχαγός ότι τό πρωϊ εις τας 3 π.μ. θα πάρωμε μαζί μας τούς γυλιούς χωρίς άλλο, και ημεϊς επήραμε ένα σακή κενόν και εκενώσαμε έντελώς τούς γυλιούς δηλ. έβάλαμε τά ασπρόρουχά μας κ.τ.λ. στό σακή και τό εδώσαμε εις τό άμάξι, εύτυχώς όμως την πρωϊαν δέν τό επραγματοποίησε, έβάλαμε τούς γυλιούς εις τό άμάξι και έξεκινήσαμε εις τας 5 την πρωϊαν 30 τρέχοντος μηνός. Είς Δελβινάκιον τό βράδυ εφάγαμε ψάρια Ζαραβίνας και σαλάτα, ειχαμε δέ και τόν νοσοκόμον ό όποιος παρακολουθοϋσε τόν λόχον καθώς και τόν Γούσα Σιορόκα, επήραμε δέ και όλίγον κρασί. Από Δελβινάκι έξεκινήσαμε και εφθάσαμε τό μεσημέρι 13 ή ώρα πρό του Γεωργουσιάτες εις τά πλατάνια εις έν ξύλινον γεφύρι όπου και εμείναμε τό μεσημέρι, ίσκιος εκτακτος κάτωθεν των πλατάνων, εστρώσαμε κι' έκοιμήθημεν τόν μουσαμάν της άμαξας. Έχει δέ και ώραϊον νερό, διέρχεται έν ρυάκιον, αναχωρήσαμε εκ των πλατάνων εις τας 4 μ.μ. και εφθάσαμεν εις χωρίον Γράψι εις τας 6^{1/2} όπου και κατασκηνώσαμε, βαδίσαμεν χιλιόμετρα 23, μέ εβαλαν σκοπόν όπως εμποδίσωμε τούς στρατιώτας νά πηγαίνουν εις τό χωρίον, έμένα, τόν Μιχ. Κωστακιώτην και τόν Κ. Παρασκευαν.

Έξεκινήσαμε από Γράψι την πρωϊαν της 31 ώρα 5 πρωϊνή, εις τόν δρόμον νερό δέν ήτο, πολύ άριστερά του δρόμου εύρίσκονται πολλά χωριά, εϊνε κάμπος μέχρι Αργυροκάστρου όπου εφθάσαμε εις τας 10^{1/2} μεσημβρία αφού εσταματήσαμε μία ώρα πρό της πόλεως και επήραμε τούς γυλιούς. Η πόλις κείται άριστερά του δρόμου εις τό βουνόν, εχει άνήφορο δυνατόν, τό γεϋμα εφάγαμε εις τό Χάνι του Καρυοφύλαγα μέ τόν Νίκαν και τόν λοχίαν. Εκεί δέ εφάγαμε και σταφύλια τά όποια του εφεραν του Νίκα από τά Ιωάννινα ακριβώς την ώρα πού αποφάγαμε. Εστρατωνίσαμε δέ κάτωθεν της πόλεως. Άριστερόθεν του δρόμου νερό αναβρύζει. Ο καιρός φαίνεται βροχερός και θα στήσωμε την σκηνή μας. 1η Αυγούστου μπουμπουνισταριά και αστροπελέκια ηρχισαν μετά μεσημβριαν και ασχολούμεθα όλοι εις την διορθωμήν των σκηνων. Σήμερον δέ συνητηθην και μέ τόν κυρ Μπαμίχαν ό όποιος εϊνε ύπιατρος, μέ εστειλε δέ και εις ύπηρεσιαν όπως τόν ειδοποιήσω τί ώρα θα φύγη τό ταχυδρομικόν αυτοκίνητο όπου και επραξα ειδοποιήσας αυτόν εις την Μητρόπολιν όπου κείται και ό Μέγαρχος καθ' ην ωραν ειχαν συνεδρίασιν. Τό μεσημέρι εφαγα μέ τόν Παν. Λαχανάν εις τό εστιατόριον ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ εναντι του Καρυοφύλαγα. Αυτή την στιγμήν ψιχαλίζη και εϊμαι κάτωθι της σκηνής όπου και γράφω, εϊναι δέ ή ώρα 2. Εις τας 2^{1/2} αρχισε ραγδαία βροχή εϊμαι δέ μόνος μου έν τη σκηνη, ένω δέ εσυλλογίζομένην πως θα διέλθωμε τόν στρατιωτικόν βίον ηκουσα ένα κριτσανιγμό και αυτην την στιγμήν δέ ηλθε έν τη σκηνη μου ό Μιχ. Γιώτης εκ της παραπλεύρου σκηνής του και ένω εκαθήμεθα οί δύο

ἔξαφνα ἠκούσαμε ἓνα κριτσανιγμό δευτερο καί βλέπομε ὅτι εἶχε σπάσει ὁ πάσαλος ὅστις ἀπαρτίζεται ἀπό τούς μικρούς πασάλους καί στηρίζεται ἡ σκηνή, τότε μέ βοήθησε καί ὁ Γιώτης καί ἐβάλαμε δύο ὄπλα, οὕτω ἐκρατήθη ἡ σκηνή, ἡ βροχή ἐξακολουθεῖ ραγδαία. Τό ἐσπέρας ἐμείναμε μόνον ἐγώ καί ὁ Κόκαλης ἐν τῇ σκηνῇ καθότι ὁ Νίκας ἔμεινε εἰς τήν πόλιν, ὅλην δέ τήν νύκτα ἔβρεχε, ἡ σκηνή ἔμπαζε ἀπό τὰ πλάγια νερό καί ἐβραχῆκαμε ὀλίγον ἐγώ μόνον εἰς τὰ πόδια ὁ δέ λοχίας εἰς τήν πλάτην του. Μόλις ἐξημέρωσε 2 τρέχοντος ἐκάμαμε μερικές διορθώμας ἀλλά ἡ βροχή ἐξακολουθεῖ εἰσεῖ. Κατά τό δειλινόν ἠσύχασε ὀλίγον ἡ βροχή καί ἀλλάξαμε τήν θέσιν τῆς σκηνῆς, ἐστρώσαμε δέ καί ξηρό χόρτον κάτωθι, ὁ καιρός ὅμως φαίνεται νά καθαρίζη. 3 ἰδίου ἐξημέρωσε ἡμέρα λαμπρά. Σάββατον σήμερον εἶναι καί ἡ σειρά τῆς διμοιρίας πρὸς ὑπηρεσίαν ἐγώ δέ εἶμαι σκοπός δευτερο νούμερο δηλαδή θά φυλάξω 12-2 μ.μ. καί 12-2 τὰ ξημερώματα. Κατά τα ἐξημερώματα πού ἐφύλαττον σκοπός ἦτο φεγγάρι ἔκτακτον καί ἐπέρασα καλά. Ἐξημέρωσε 4η τρέχοντος Κυριακή, εἶναι φρικτή ζέστη. Σήμερον ἐκάθησα εἰς τήν σκηνή μου καί ἔραψα φορέματά μου. Εἰς τὰς 5 ἰδίου κατά τό δειλινόν εἶχα πονοκεφαλάρια δυνατή, τήν νύκτα δέ ἐπῆρα δύο ζαχαρωτά κινίνη καί εἰς τὰς 6 ἰδίου ἐξημέρωσα καλά. Σήμερον εἶναι τῆς Ἀγίας Σωτήρος, ἐπήγαμε εἰς τό Φρουραρχεῖον καί ἐδώσαμε δείγμα γραφῆς διά δεκαεῖς 16 τό ὄλον, ἐξ αὐτῶν εἶμαι καί ἐγώ, τό δειλινόν μᾶς κατέταξαν εἰς ἐνωμοτίας ἐμένα μέ ἔβαλαν εἰς τήν 4ην ἐνωμοτίαν τῆς 1ης διμοιρίας καί διοικῶ 11 ἄνδρας, τώρα εἶμεθα ὡς δόκιμοι. Εἰς τὰς 7 ἰδίου

μᾶς ἐδόθη διαταγή νά φύγωμε διά τήν Εἰρίνδην. Εἰς τὰς 8 τ' ἰδίου τό πρωῖ ἐξεκινήσαμε διά Εἰρίνδην, ἐπεράσαμε δρόμον 3^{1/2} ὥρας, κεῖται δεξιά τοῦ δρόμου ἐπί τοῦ βουνοῦ, ἐκουράσθημεν πολύ ὅσο νά φθάσωμεν. Ἐπειδή ἦτο ἡ σειρά τῆς διμοιρίας μας πρὸς ὑπηρεσίαν ἐξῆλθον ἐγώ μέ τρεῖς ἄνδρες πρὸς περιπολίαν παρά τό πλησίον χωρίον Νούκοβο 3/4 μακράν τῆς Εἰρίνδης. Ἐκεῖ μᾶς ἐφιλοξένησε ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ, ἔχει σπῖτια 45-50, νερά ἔκτακτα δύο βρύσας, ἴσκιος καλός, θά καθίσωμε περίπολος ἕως τὰς 6^{1/2} μ.μ. Ἐξήλθομε ἀπό τὰς 12 μεσημβρίαν ἀπό Νούκοβο, ἐπήγαμε καί εἰς τό χωρίον Μίγκολη 1/4 τῆς ὥρας μακράν. Εἶμεθα καταυλισμένοι ἡ Α διμοιρία εἰς τό Ἑλληνικόν σχολεῖον τοῦ χωριοῦ, ἡ Β καί Γ εἰς τό Τουρκικόν σχολεῖον. Εἰς τὰς 9 ἰδίου ἐξῆλθον ἐπίσης περιπολίαν μέ τούς ἰδίους ἄνδρας, ἐπήγαμε καί εἰς ἓν μοναστήριον τό ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τό μέσον ἢ μᾶλλον πλησίον τῆς Μίγκολη δεξιά ὅμως, ἐκεῖ εὔρομεν τόν καλόγερον ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε ὀλίγας ντομάτας καί ὀλίγα καστραβέτσια ὀπόθεν ἐφύγαμε καί ἐπήγαμε εἰς τήν Μίγκολη καί ἀπό ἐκεῖ ἐγυρίσαμε εἰς τό Νούκοβο, ἐδῶ ἠγοράσαμε λίγα αὐγά, τὰ ἐδώσαμε μᾶς τὰ ἐτηγάνισαν καί ἐφάγαμε, κατόπιν τὰ μέν παιδιά ἔπесαν καί κοιμοῦνται ἐγώ δέ ἀφοῦ ἄλλαξα τὰ ἐσωτερικά μου ροῦχα ἐπῆρα τὰ ἄπλυτα καί τὰ ἔπλυνα εἰς τήν βρύση, ἀφοῦ ἐτελείωσα τήν πλύσιν τῶν ρούχων μου ἔπλυνα τὰ πόδια καί ἐλούσθην, τώρα γράφω ταῦτα καθήμενος ἐπί τῆς ρίζης μιᾶς καρυδιᾶς ὅπου κοιμῶνται καί τὰ παιδιά καί ἀναμένω συνάμα τήν ἄλλην περίπολον ὅπως μέ ἀντικαταστήσῃ, ἡ περίπολος ἔφθασε εἰς τὰς 4 μ.μ. ἀντί εἰς τὰς ὥρας 12 μεσημέρι. Εἰς τὰς 11

Κυριακή ἕως τὸ μεσημέρι ὁ καιρὸς ἦτο ὠραῖος ἀπὸ τὸ δειλινὸν ὅμως ἄρχισε βροχή. Εἰς τὰς 12 ἰδίου Δευτέρα μειτέθη ἐκ τῆς Α διμοιρίας καὶ ἐτέθη ἐκ τὴν 4ην. Τὴν 13ην μᾶς ἔκαμαν τὸ συσσίτιον διὰ τὸ γεῦμα εἰς τὰς 4 μ.μ. στυφάδο τὸ δὲ ἀπόγευμα συσσίτιον δὲν μᾶς ἔδωσαν, ἀπὸ φαγητὸν ὑποφέρομε, γυμνάσια δὲ εἶχαμε ἕως τὰς 9^{1/2} τῆς νυκτός. 14η ἡμέρα Τετάρτη παραμονὴ τῆς Παναγίας μᾶς κατέταξαν εἰς τὸ 24ον πεζικὸ σύνταγμα ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Π. Πετριδὴν ἐδρεῦον ἐν Πρωψοντίταις, τῆς 9ης Μεραρχίας ἔδρα ἐν Ἀργυροκάστρῳ ὑπὸ Μέραρχον κ. Ἰωάννου συνταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ. Εἰς τὰς 15 ἡμέρα Πέμπτη τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου πῆρα ἄδεια ἀπὸ τὸν λοχαγὸν μας καὶ ἐπῆγα εἰς Ἀργυρόκαστρον ἐπέστρεψα δὲ τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὰς 7 μ.μ. Εἰς τὰς 16 μειτέθη μὲ τρεῖς ἄνδρας εἰς Κάργιανη, ἐκεῖ ἐμαγειρεύσαμε μελιζάναις καὶ ἐφάγαμε ὠραῖα, τὸ μεσημέρι ἤλθον καὶ μᾶς ἀντικατέστησαν, ἀπὸ ἐκεῖ περάσαμε ἀπὸ τὰ χωριά Καλικῶς καὶ Γουκάταις, εὐρίσκονται ἐπὶ τῶν βουνῶν εἰς μέρη πολὺ ἀπόκρημνα, ὀμιλοῦν δὲ πάντες ἄλβανικά, νερά εἶναι πολλὰ, τὸ πρωῖ μάλιστα πού ἐπῆγαμε εἰς Κάργιανη ἐλειτουργοῦσε ἡ ἐκκλησία καὶ εἰσήλθομεν ἐκάμαμε τὸν σταυρὸν μας ἀνάψαμε καὶ ἀπὸ ἓνα κερί. Εἰς τὰς 17 μᾶς ἔβαλε ὁ ἀνθυπολοχαγὸς καὶ ἐγυμνάσαμε τοὺς ἄνδρας τῆς διμοιρίας. Κατόπιν μᾶς πῆρε ἡμᾶς πού εἶχαμε δώσει δειγμὰ γραφῆς εἰς Ἀργυρόκαστρον ἔβγαλε καὶ πολλοὺς ἄλλους καὶ ἔδωσαμε δειγμὰ γραφῆς ὅλοι μαζύ. Εἰς τὰς 18 Κυριακὴ ἰδίου μὲ εἰδοποίησαν ὅπως μεταβῶ τὸ ἀπόγευμα εἰς Παλαιόκαστρο ὅπου εἶναι ἡ Ἐπιμελητεία νὰ πάρωμε τροφίμα μὲ τὰ μεταγωγικά.

Εὐρίσκομαι εἰς μεγάλην ἀδιαθεσίαν, ἔχω νεκρωμένα τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια μου, ἔχω δὲ καὶ μικρά πονοκεφαλάρια, εἶχαμε σοῦπα ἐγὼ ὅμως δὲν ἤμπορεσα νὰ φάγω καὶ ἔφαγα ἀργότερον ὀλίγον μανοῦρι καὶ σκόρδο, ἡ ὥρα εἶναι 2^{1/2} μ.μ., περίμενα δὲ καὶ καθήμενος εἰς τὸν θάλαμον ὅπως ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ ἀναχωρήσω, εὐτυχῶς ἐστάλη εἰς παλαιὸς δεκανεὺς διότι εἶμαι εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν μὲ θερμῇ, ὅλη τὴν νύκτα μὲ πονοῦσαν τὰ πόδια, ἔκραξα τὸν Ἀνδρέα Καψῆν καὶ ἔκαψε ἓνα τοῦβλο καὶ τὸ ἔβαλα εἰς τὰ πόδια ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὲν μοῦ ἔκανε τίποτε, ἠναγκάσθη νὰ τὰ δέσω σφικτὰ καὶ οὕτω ἀπεκοιμήθη. Κατὰ τὰ ξημερώματα ἄρχισα νὰ ἰδρώνω καὶ ἀφοῦ μοῦ ἔπεσε ἡ θερμῇ ἐπῆρα 3 ζαχαρωτὰ κινίνη. Εἰς τὰς 19 ἰδίου ἐσηκώθη ζαλισμένος ἀπὸ τὸ κινίνο καὶ κομμένος ἀπὸ τὴν θερμῇ, ἐδήλωσα ἀσθένειαν καὶ δὲν πῆγα εἰς τὰ γυμνάσια, ἔστειλα τὸν θαλαμοφύλακα καὶ μοῦ ἠγόρασε 4 αὐγά, τὰ ἔβρασε ὁ δεκανεὺς Μπαριζόκας ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἄριτς εἰς ἓν πλησίον μπακάλικο. Εἰς τὰς 19 τὸ δειλινὸν μὲ διέταξε ὁ λοχαγὸς ὅπως μεταβῶ εἰς Παλαιόκαστρον διὰ τροφάς, ἄνευ ἀντιρρήσεως ἐφάνην πρόθυμος, μοῦ ἔδωσαν τρία ζῶα, τρεῖς ἡμιονηγούς καὶ ἓνα στρατιώτην, ἀναχωρήσαμε δὲ εἰς τὰς 6^{1/2} καὶ ἐφθάσαμε ἐκεῖ εἰς τὰς 9, ἐκοιμήθημεν κάτωθεν μιᾶς καρυδιᾶς, ἔκαμε ὀλίγη ψύχρα, ἐξυπνήσαμε πολὺ πρωῖ εἰς τὰς 20 ἀλλὰ μᾶς ἄργησε πολὺ ὁ κυρ λοχαγὸς τῆς Ἐπιμελητείας καὶ ἀναχωρήσαμε ἀπ' ἐκεῖ τὴς 9^{1/2}, ἐφθάσαμε δὲ ἐδῶ (Εἰρίνδη) εἰς τὰς 11, ἐγὼ πῆγα καὶ ἤλθα καβάλα, σημερινὸν εἶμαι ἡσυχος. Εἰς τὰς 21 Τετάρτη εἶμαι ἡσυχος, ὁ καιρὸς εἶναι λαμπρὸς, μᾶς ἔδωσαν καὶ μισθὸν δεκαπενθήμερον

δρ. 1,50. Είς τας 22 ἐξεκινήσαμε μέ τούς γυλιούς καί ἐπήγαμε εἰς Ἀργυρόκαστρον ἵνα κάμωμε γυμνάσια, κατασκηνώσαμε εἰς τό παλαιόν τό μέρος πού εἶχαμε κατασκηνώσει (ἐννοεῖται τούς γυλιούς τούς ἔχομε κενώσει). Τό δειλινόν ἐκατέβησαν 3 λόχοι εἰς Ἀργυρόκαστρον (ἐθέλονταί ὅλοι) μέ τούς ἀξιωματικούς των ὑπό τήν ἀρχηγίαν τοῦ κυρ ἀντισυνταγματάρχου Ζυγούρη, διοικητοῦ του 26 συντάγματος καί φρουράρχου Ἀργυροκάστρου καί μαζί μέ αὐτούς ἐκάμαμε γυμνάσια πυκνῆς τάξεως τάγματος καί εὐρείας τάξεως, ἦτο ὠραῖον θέαμα, διανυκτερεύσαμε εἰς τόν καταυλισμόν μας. Εἰς τας 23 ἀναχωρήσαμε διά Εἰρίνδη καί ἐφθάσαμε εἰς τας 10 π.μ. Ἀνέλαβε ὑπηρεσία ἡ διμοιρία, μετέβην δέ ἐγώ εἰς Νούκοβο περίπολον μέ τρεῖς ἄνδρας, ἐπέστρεψα τό βράδυ. Σήμερον παρέδωσαν οἱ ὑπαξιωματικοί μας ὅλων τῶν διμοιριῶν, ἐκτός τοῦ λοχία Κόγκολη, ὅπως ἀπολυθοῦν. Εἰς τας 24 μετέβην τήν πρωΐαν εἰς Νούκοβο, ἐκαθίσαμε ἕως τό μεσημέρι ἕως ὅτου ἦλθε ἡ ἄλλη περίπολος καί μᾶς ἄλλαξε. Ἀπόψε τό βράδυ θά κοιμηθῶμεν εἰς τό πλάγιον τῆς ἐκκλησίας δωμάτιον. Εἰς τας 25 Κυριακή ἔρασα τά ρούχα μου, τό βράδυ εἶμαι περίπολος ἀπό τας 7-12 μεσάνυκτα, κατά τό διάστημα τῆς περιπολίας μας ἐπήγαμε καί ἐκόψαμε ἀπό ἕν ρόϊδο καί ἐφάγαμε. Εἰς τας 12 ἐσηκώθη ἡ δευτέρα περίπολος, διῆλθε δέ ἡ νύξ ὠραῖα. Εἰς τας 26 ἡ ἡμέρα ὠραία, συσσίτιον μόνον ἐλαίας, τό βράδυ ἐπειδή πρώτη περίπολος ἦταν ὁ Σπυρίδων Σαρδελῆς ἐπήγαμε εἰς τήν διμοιρίαν, μᾶς ἔδωσε ὀλίγον κρασί καί ὀλίγον μεζέ ἐκ τοῦ φαγητοῦ του καί ἀφοῦ εἶπαμε 1-2 τραγούδια ἐξεκινήσαμε ὅλοι μαζί ἡ περίπολος, ἐγώ, Κ. Φιφῆς καί ὁ Ἐμ. Νι-

κολαΐδης, ἦτο δέ καί ὠραία σελήνη καί ἐπήγαμε εἰς τήν βρύσην, θά τό διασκεδάσαμε ὠραῖα ἐάν δέν μᾶς συνέβαινε ἕν ἐπεισόδιον μέ τόν Βασ. Σόρον, ὅστις ἦλθε εἰς τήν βρύσην διά νά πάρη νερό τῶν ἀξιωματικῶν, ἦτο δέ στάχτη μεθυσμένος, ὡς ἐκ τούτου διασκορπίσαμε εἰς τας διμοιρίας μας ὁ καθείς, ἡ δέ περίπολος ἔμεινε ἕως ὅτου τελειώσει τήν προσδιορισμένην ὑπηρεσίαν τῆς. Εἰς τας 27 ἐπεράσαμε καλά. Εἰς τας 28 εἶχα μεταβῆ κατὰ δειλινόν ὡς περίπολος εἰς χωρίον Νούκοβο καί ἄλλαξα τήν ἄλλην, αἴφνης μόλις ἐπέρασε 1 ὥρα πού εἶχε φύγει ἡ περίπολος μᾶς ἔρχεται ἕνας ἀγγελιοφόρος ὅπως μᾶς εἰδοποιήσει ἵνα φύγωμε ἀμέσως διά Εἰρίνδη, ὁ ἀγγελιοφόρος ὅμως ἦλθε εἰς τό χωρίον καί πυροβολοῦσε διά νά τρέξωμε πρὸς συνάντησίν του, ἡμεῖς μόλις ἠκούσαμε τούς πυροβολισμούς ἐτρέξαμε, μία δέ γυναῖκα μᾶς λέγει ὅτι ἀπό αὐτόν τόν δρόμον ἐπήγεν ἐκεῖνος που ἐπυροβόλησε χωρίς νά μᾶς εἶπῃ ἐάν ἦτο εὐζωνος καί ἡμεῖς μή γνωρίζοντες τί τρέχει ἀμέσως δύο ἄνδρας ἀπό ἕν στενόν καί ἐγώ μέ ἕνα ἄλλον ἀπό τό ἄλλο τό στενόν καί γεμίσαντες τά ὄπλα ἐτρέξαμε ὅπως συναντηθοῦμε εἰς τήν βρύσην τοῦ χωρίου ὅπου καί κατέληγον οἱ δρόμοι, ἐνῶ ὅμως πήγαμε εἰς τήν βρύση εἶδαμε τόν εὐζωνα τόν ὁποῖον ἐρωτήσαμε ἀμέσως τί τρέχει, αὐτός ἦτο κατακουρασμένος καί μᾶς λέγει νά φύγωμε γιά Εἰρίνδη τό ὁποῖον καί ἐπράξαμε ἀμέσως, πηγαίνοντες εἰς Εἰρίνδη εὐρομεν τόν λόχον ἔτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν, ἀμέσως καί ἡμεῖς ἐτοιμάσθημεν μέ χαρά διότι θά φύγωμε διά τήν γραμμήν, ἐξεκινήσαμε εἰς τας 6 καί ἐφθάσαμε εἰς Παλαιόκαστρον πού εἶναι ἡ Ἐπιμελητεία εἰς τας 8^{1/2} ὅποτε μᾶς ἔδωσαν κου-

ραμάνα ἄρτον ἀφοῦ δέ τραγουδήσαμε διάφορα τραγούδια ἐξεκινήσαμε ὅλην τὴν νύκτα διὰ Τεπελένι. Τὸν γυλιόν μου τὸν ἔχω φορτωμένον εἶναι δέ γεμάτος μέ ὄλα τὰ ἀσπρόρουχα, τὸ τί τραβήξαμε εἰς τὸν δρόμον ἓνας κύριος τὸ γνωρίζει. Εἶναι βραδιά ώραία φεγγαράδα, ἡ πλάτη μου ἀνοιξε, μοῦ φαίνεται ὅτι δέν ἔχω πλάτη παρά εἶναι μόνον τὰ λουριά τοῦ γυλιού, εἶναι ἀπελπισία. Ἐπί τέλους φθάσαμε εἰς Τεπελένι εἰς τὰς 3 μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἐφθάσαμε δέ εἰς Τεπελένι ἐξ ὄλου τοῦ λόχου μόνον 50 ἄνδρες, οἱ ἄλλοι εἶναι διασκορπισμένοι εἰς ὄλον τὸν δρόμον καὶ ἀναπαύονται. Εἰς Τεπελένιον κατασκηνώσαμε ὀπισθεν ἑνὸς κτιρίου, ἐκεῖ δέ εὐρίσκονται ἀνακατεμένα φοσκαῖς ἀλόγων, πέτραις καὶ ξύλα, ὅπως εἴμεθα ὅμως ἡμεῖς καταπονημένοι μᾶς φαίνεται ὅτι εἴμεθα ἐπὶ παπλωμάτων, ἐκοιμήθημεν ἰδρωμένοι ἐλεεινοί, ὕστερα ἀπὸ τόση πορεία νομίζαμε ὅτι δέν θά ξημερώσωμε, εὐτυχῶς ὅμως ξημέρωσα ἔκτακτα, ἐμάθαμε δέ ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπισπευσμένη ἀναχώρησίς μας ἦτο ἐκ παρεξηγήσεως καὶ ἐσήκωσαν ὅλην τὴν 9ην Μεραρχίαν εἰς τὸ πόδι, μαζύ μέ ἡμᾶς ἦλθε καὶ ὁ λόχος πού μένει εἰς Λάμποβον καθὼς καὶ δύο λόχοι ἐθελοντῶν ἐξ Ἀργυροκάστρου οἱ ὁποῖοι ἀνεχώρησαν εἰς τὰς 29 τὸ πρωῖ, ἡμεῖς ὅμως καὶ ὁ λόχος τοῦ Λαμπόβου ἐμείναμε εἰς Τεπελένιον μέχρι νεωτέρας εἰδήσεως. (Ὅλη αὐτὴ ἡ κίνησις ἐγίνε διότι ὁ συνταγματάρχης Κρομύδας ἐπληροφορήθη ὅτι πρόκειται νά κάμη ἐπίθεσιν κάποιον σῶμα ἐξ Ἀλβανῶν μεγάλης δυνάμεως, ἐνῶ καθὼς πληροφορούμεθα ἦτο ἐν σῶμα μόνον ἐκ 200 ἀνδρῶν τὸ ὁποῖον ὅμως οὔτε ἦλθεν εἰς ἐπαφήν μέ τὰς πρωτοφυλακὰς μας, τώρα ὅμως ἀναμένομεν δια-

ταγὰς, διὰ ποῦ νά πορευθῶμε.) Ἐδῶ ἐγνώρισα κάποιον Σπυρ. Παπαστεφάνου διδάσκαλον Συρρακιώτην. Σήμερον ἡ ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἀποκεφαλίστου μᾶς εἰδοποίησαν ὅπως παραταχθῶμεν πρὸς ἐπιθεώρησιν, 2 λόχοι φαντάροι καὶ ὁ λόχος ὁ ἰδικὸς μας. Ἐνῶ εἴμεθα παρατεταγμένοι οἱ τρεῖς λόχοι ὄλοι εἰς φάλαγγα λόχου, πρὸς ἡμᾶς ἦτο καὶ μία πεδινὴ πυροβολαρχία, ἦλθε ὁ συνταγματάρχης τοῦ πυροβολοῦ Πετρίδης καὶ μᾶς ἐπιθεώρησε. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν ἐπιθεώρησιν ἐτάχθη εἰς τὸ μέσον τῶν τριῶν λόχων καὶ τῆς πυροβολαρχίας ἔχων αὐτὴν πρὸς τὰ νῶτα του, ἐστραμμένος δέ πρὸς τοὺς λόχους ἐκφώνησε λόγον ἐνθουσιώδη, ἔπειτα ἐστράφη πρὸς τὸν λόχον μας δηλ. τῶν Εὐζώνων καὶ μᾶς εἶπε τὰ ἐξῆς: "Ἰδιαίτερος ἀποτείνομαι πρὸς σᾶς ὡς πατριώτας μου ἀπὸ τοὺς ὁποῖους θέλω νά ὑπερασπισθεῖτε τὴν πατρίδα μας μέχρι τοῦ ἑνός. Ἐν ἀνάγκῃ δέ νά τὴν παραδώσωμεν εἰς τέφραν (στάχτη)". Αὐτὸς δέ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς 9ης Μεραρχίας. μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν κατασκηνώσαμε εἰς τὴν ἀριστεράν ὄχθην τοῦ Ἀώου ποταμοῦ ὁ ὁποῖος παρουσιάζει ἐν θέαμα ώραϊον. Ἐδῶ συναντᾷ τὸν Ἀῶον καὶ ὁ Δρίνος ποταμός, ἀπέναντί μας δεξιὰ εἶναι τὸ χωρίον πού ἐγεννήθη ὁ Ἀλλῆ Πασᾶς ὑψηλά εἰς τὸ βουνό. Περνοῦμε εἰς τὴν δεξιάν ὄχθην μέ ἐν εἶδος σκαφίδας. Εἰς τὰς 30 ἔχει ὄστρια φοβερὴ, σήμερον ὁ λόχος ἔφαγε ἐν ἀγριογούρουνο τὸ ὁποῖον ἐσκότωσε ὁ Βασ. Νίκας μέ κάτι ἄλλους Εὐζώνους, διασκεδάσαμε ώραϊα εἰς ἐν ἐστιατόριον ὅπου εἴχαμε καὶ τὸν Σπυρ. Παπαστεφάνου ὅστις κτυποῦσε τὸ βιολί τὸ ὁποῖον παίζει ἔκτακτα. Ὁ καιρὸς εἶναι βροχερὸς καὶ καταγινόμεθα

εις την έπισκευήν τῶν άντισκηνῶν μας. Εἰς τὰς 31 μικρὴ ψιχάλα ἔρριξε, ἡ δὲ ὄστρια ἐξακολουθεῖ δυνατότερα, τὴν νύκτα τῆς 31-1 Σεπτεμβρίου ἦτο ἀέρας φοβερός, τὸ ὠραῖον ἦτο πού ἦλθε μία σβελάδα καὶ μᾶς ἔσπασεν ὄλων μας τὰ ἀντίσκηνα καὶ ἐσηκώθηκε ὁ λόχος εἰς τὸ πόδι νά σάξουν τὰ ἀντίσκηνά τους. Ἄλλοι γελοῦν ἄλλοι βλαστημοῦν, ἀκούονται ἐδῶ ἐκεῖ χτυπήματα πού βάζουν πασάλους, ἡμᾶς δὲ μᾶς ἔσπασε ὁ εἷς πασάλος καὶ ἐβάλαμε ἐν ὄπλον σιήριγμα. Τὴν πρωῖαν τῆς 1ης Σεπτεμβρίου μοῦ ἔστειλε ὁ λοχαγός μας νά ἐτοιμασθῶ ἵνα μεταβῶ εἰς ὑπηρεσίαν (ἐπειδὴ ὁ Σπυρ. Σαρδελῆς ἦτο ἀδιάθετος ἐστάλην ἐγὼ) μέ 5 ἡμιονηγούς ἐπικεφαλῆς ἐγὼ εἰς Παλαιόκαστρον διὰ ἄλευρα καὶ ισαρούχια (ἐννοεῖται ἐγὼ ἔφιππος). Εἰς Παλαιόκαστρον μαγειρεύσαμε κρέας μέ σάλτσα, ἀλλά χωρὶς βούτυρο, ἐπειδὴ δέν εὐρίσκεται ἐδῶ. Ἐκ Παλαιόκαστρου ἀναχωρήσαμε εἰς τὰς 5 μ.μ. Ἐπειδὴ δὲ μοῦ ἔδωσαν ἐν ἔγγραφον ἐπέϊγον διὰ τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος εἰς Τεπελένιον τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἔπρεπε νά τὸ ἀφήσω εἰς τὸ Κρουνέρι, δι' αὐτὸ ἠναγκάσθην ἐγὼ μέ ἓνα ἄλλον ἡμιονηγόν νά ἐξακολουθήσωμε τὸν δρόμον μας τὴν νύκτα οἱ ἄλλοι δὲ ἔμειναν εἰς τὸ πλησίον Χάνι. Ἐγὼ λοιπόν πέρασα τὴν νύκτα ἀπὸ τὸ Κρουνέρι ὅπου ἔδωσα τὸ ἔγγραφον εἰς τὸν λοχίαν ὅπου εὐρίσκεται ἐκεῖ καὶ ἦλθον εἰς Τεπελένιον εἰς τὰς 11 τῆς νυκτός ὑπὸ ὠραῖαν σελήνην. Εἰς τὰς 2 ὁ λόχος μας ἀνέλαβε τὴν φρουράν τῆς πόλεως, ἐγὼ εἶμαι Βα περιπολία 12^{1/2} - 4^{1/2} τὴν πρωῖαν. Διῆλθον τὸ διάστημα τῆς περιπολίας μου ὠραῖα ὑπὸ λαμπράν σελήνην. Εἰς τὰς 3 διῆλθε ἡ ἡμέρα ὠραῖα. Εἰς τὰς 5 ἀναλαρβάνει ὑπηρεσία ὁ λόχος μας.

Ἐγὼ εἶμαι δεκανεὺς τῆς ἡμέρας δηλ. τῆς ὑπηρεσίας. Εἰς τὰς 6 ὁ καιρός καλὸς διῆλθεν ὠραῖα. Εἰς τὰς 7 ἐνῶ τὸ δειλινὸν ἐκάμναμε ἐπιθεώρησιν εἰς τοὺς ἄνδρας μᾶς εἰδοποίησαν ὅπως μεταβῆ ὁ λόχος μας εἰς ὑπηρεσίαν φρουρᾶς. Πραγματικῶς λοιπόν ἐκανόνισε ὁ λοχίας τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐγὼ εἶμαι εἰς τὸ φυλακεῖον καπνοκοπιτηρίου (αὐτὴ δὲ ἡ ἀπρόοπτος εἰδοποίησις φρουρᾶς ἦτο καθότι διετάχθη εἷς λόχος ὅπως ἀναχωρήσῃ δι' ἐν χωρίον). Κατὰ τὰς 6 μ.μ. ἔλαβον τρεῖς ἄνδρας καὶ μετέβην εἰς καπνοκοπιτήριον, εἶναι ἐν ἐλεεινόν κτίριον πού δέν ἤμπορῶ νά τὸ περιγράψω, φαίνεται ὡς αἱ παλαιαὶ φυλακαὶ τῆς Πρεβέζης. Ἐδῶ ἐκανόνισα εἰς τοὺς ἄνδρας τὰς ὥρας πῶς νά φυλάττουν, κατὰ τὰς 9 τῆς νυκτός διῆλθεν εἷς λοχαγός μέ δύο ἀνθυπολοχαγούς, ὁ σκοπός τοὺς ἐφώνησε ἄλι, ὁ λοχαγός ὅμως ἐζήτησε ἐμένα καὶ μοῦ λέγει νά ἀποσύρω τὸν σκοπὸν καθότι δέν εἶναι ἀνάγκη νά φυλάττῃ σκοπός παρά νά κλειδώσῃτε τὴν θύραν καὶ νά κοιμηθῆτε. Τώρα εὐρέθην εἰς ἀμηχανίαν τί νά πράξω, ἔκρινα καλόν ὅμως ὅπως ὁ σκοπός παραμείνει εἰς τὴν θύραν ἐπάνω (καθότι τὸ κτίριον ἔχει μία παλαιοσκάλα πετρενία). Κατὰ τὰς 10^{1/2} διῆλθε πάλιν καὶ εὔρε τὸν σκοπόν, τοῦ λέγει δὲ, πάλιν ἐδῶ εἶσαι, δέν σοῦ εἶπα νά κοιμηθῆς, τοῦ λέγω ὅτι οὕτω μέ διατάξανε, μέ ἀπαντᾷ, δέν ἠξεύρουν τί τοὺς γίνεται, νά κοιμηθῆτε καὶ μὴ παιδεύετε τοὺς ἄνδρας, πραγματικῶς καὶ ἐγὼ ἀπέσυρα τὸν σκοπόν, ἐκλείσαμε τὴν πόρτα διὰ νά κοιμηθῶμεν μόλις ὅμως ἐσθήσαμε τὸ κερί ἤρχισε ἡ ἔφοδος τῶν κοριῶν ἐναντίον μας, μᾶς ἔτρωγαν τὸ σῶμα ὄλον, ἀναγκαζόμεθα νά ἀνάψωμε τὸ κερί διὰ νά ἰδῶμεν καὶ τί νά ἰδοῦμε, στρατιαὶ ἦσαν

εἰς τό πάτωμα, ρίπτομε γύρω μας νερό νομίζοντες ὅτι θά μᾶς προφυλάξῃ ἀλλά τίποτε, δύο ἄνδρες ἐσηκώθησαν καί ἐφουμάριζαν καί οὔτε κἄν ἐκοιμήθημεν. Ἐσηκώθημεν εἰς τάς 8 Κυριακή φορτωμένοι ψεῖραις καί κοριοῦς, τό πρωῖ ἐπαίρναμε τά φορέματά μας, ψειριζόμεθα καί ἐγελοῦσαμε, τό παρομοίασα μέ τήν παλαιάν φυλακήν τῆς Πρεβέζης, δέν θέλει ἄλλη περιγραφή. Κατά τήν νύκτα αὐτήν ἔκαμε κίνημα ὁ 3ος λόχος γιατί δέν τούς ἀπόλυσαν ἀκόμη, ἦσαν ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί εἰς τό πόδι, τί ἀπέγινε ὁμως δέν γνωρίζομε ἀκόμη. Εἰς τάς 8 ἐμάθαμε ὅτι ὁ λόχος ἔκαμε τό κίνημα καθότι εἶχον ἐπιστολάς ἀπό τούς οἰκειούς τους καί τούς ἔγραφαν ὅτι οἱ ἔφεδροι τοῦ ναυτικοῦ ἀπελύθησαν. Ἐπειδή δέ εἶναι καί αὐτοί πεζοναῦται ἐζητοῦσαν νά ἀπολυθοῦν. Το φρουραρχεῖον προέβη εἰς ἀνακρίσεις καί θά τιμωρήσῃ τούς πρωταιτίους. Εἰς τάς 9 καιρός βροχερός καθ' ὅλην τήν ἡμέραν ἡ δέ νύξ 9-10 ἦτο σκοτεινή, εἶμεθα κατασκηνωμένοι ἀριστερά τοῦ δρόμου κάτωθεν ἑνός βουνοῦ τήν ὥραν τοῦ ἑσπερινοῦ προσκλητηρίου, οἱ ἄνδρες ἐπειδή δέν ἔβλεπαν ἔπεφταν ἄλλοι ἐδῶ καί ἐκεῖ, ἐγώ, ὁ λοχίας Κόκαλης καί ὁ Πάνος Λαχανάς ἐπιάστημεν μπράτσο εἰς ἕν διάστημα, κατόπιν βγήκε ἐμπρός ὁ Λαχανάς, εἰς τό μέσον ἐγώ καί πίσω ὁ λοχίας καί ἀνάβοντες σπίρτα πότε ὁ ἕνας καί πότε ὁ ἄλλος ἐφθάσαμε εἰς τά ἀντίσκηνα χωρίς νά λασπωθοῦμε, τό ἀντίσκηνό μας δέ δέν ἔμβασε νερό καθ' ὀλοκληρίαν, κοιμήθημεν λαμπρά. Εἰς τάς 10 εἶμαι δεκανεὺς τῆς ἡμέρας (ὑπηρεσίας) καί δέν ἀπομακρύνομαι τοῦ καταυλισμοῦ. Εἰς τάς 11 ὁ λόχος μας εἶναι φρουρά, ἐγώ εἶμαι εἰς τό φυλακεῖον τοῦ ποταμοῦ Μπέντζας. Ἐδῶ εἰς

τόν ποταμόν εἶναι ὁ δρόμος καί δέν ἐπιτρέπεται εἰς κανέναν νά διέλθῃ πέραν τῆς ὀγδόης, μετέβην εἰς τό φυλακεῖον τοῦ ποταμοῦ, ἐδῶ εἶναι ἕν κτίριον στρογγυλόν καί ὀλίγον ὑψηλόν, φαίνεται νά ἦτο ἐκκλησία ἀλβανική, μέγαλον μνημεῖον. Εἰς αὐτό μέσα ἐκοιμήθημεν, εἶναι περιττόν νά γράψω, ἐξημερώσαμε γεμάτοι ἐλληνικῶν ζωσφίων. Εἰς τάς 12 ἡμέρα ὠραία, κατά τά ξημερώματα ἔκανε κρύο δυνατό. Εἰς τάς 13 ἐπίσης. Εἰς τάς 14 ἡ ἡμέρα τοῦ Σταυροῦ ἐπῆγαμε εἰς τήν ἐκκλησίαν. Το δειλινόν ἐστήσαμεν τήν σκηνή τῶν ἀξιωματικῶν (εἶναι μεγάλη τσατούρα) τήν νύκτα δέ 14-15 ἕως τά μεσάνυκτα εἶχε ἀέρα φοβερόν καί βροχή, ἀπό τά μεσάνυκτα ἔπαυσε ὁ ἀήρ, ἡ βροχή ἐξακολουθεῖ, συνάμα ἔχει κρύο δυνατό. Εἰς τάς 15 διήλθεν καλά. Εἰς τάς 16 ἐπίσης. Εἰς τάς 17 ἔλαβον τηλεγράφημα ὅτι ὁ Θανάσης (Μάνος, σύζυγος τῆς ἀδελφῆς του) ὑπάγει εἰς Ἀργυρόκαστρον, μετέβην εἰς τόν λοχαγόν καί τοῦ ἐζήτησα ἄδειαν, ὅστις μοί ἔδωσε προθύμως διά 3 ἡμέρας, ἐγώ ὁμως ἀνεχώρησα τό δειλινόν τῆς ἰδίας ἡμέρας πεζός, ἐπειδή δέ δέν εἶχον πάρει γραπτὴ ἄδεια τό φυλακεῖον τοῦ Κρουνερίου μέ ἐπέστρεψεν δηλ. ἀπό 1½ ὥρα δρόμον, ἀμέσως ἐπῆγα εἰς τόν λοχαγόν καί μοῦ ἔδωσε γραπτὴ, ἐπῆγα εἰς Ἀργυρόκαστρον διά 6 ὥρας πεζός, εἶχα ἀναχωρήσει τό πρωῖ ὥρα 6 καί ἔφθασα εἰς τάς 12. Ἐφθασα δέ ἐκεῖ εἰς τό κατάστημα τοῦ κυρ Δαρδούφη ἀκριβῶς τήν ὥραν πού εἶχε φθάσει καί ὁ Θανάσης καί ἐτοιμαζόν τηλεγράφημα ὅπως μέ εἰδοποίησούν. Ἐκάθησα εἰς Ἀργυρόκαστρον ἕως τάς 20 ἰδίου. Εἰς τάς 20 ἀνεχώρησα μέ ἄλογον διά Τεπελένιον, φθάσας ἐκεῖ εὔρον τόν λόχον προπαρασκευαζόμενον

ὅπως ἀναχωρήσαμε εἰς τὰς 21 τὸ πρωῖ διὰ Σάλεσι. Εἰς τὰς 21 ἐξυπνήσαμε εἰς τὰς 4 το πρωῖ, οἱ ἄνδρες ἔφαγον ζωμόν καὶ κρέας, κατόπιν κατέβημεν εἰς τὸν ποταμόν ὅπως διέλθωμεν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, διήλθομεν μὲ τὴν ταράτσα ἐν εἶδος σκαφίδας, ἀφοῦ διήλθομεν ὅλοι ἐβαδίσσαμε διὰ τὴν Κλεισούραν διάστημα 3 1/2 ὥρων. Ἀριστερά καὶ δεξιά ὀροσειρά μὲ πολὺ ὑψηλά βουνά, ἀπὸ τὴν μία πλευρά ἕως τὴν ἄλλην θά εἶναι πλάτος 80-100 μέτρα, εἰς αὐτὸ τὸ πλάτος διέρχεται ὁ ποταμός, δεξιά τῆς ὄχθης τοῦ Ἄωου εἶναι δρόμος τὸν ὁποῖον βαδίζομε διὰ τὸ χωρίον Κλεισούρα, ἀέρας κάποτε φυσᾷ ὀλίγον (εἶναι ὡς νὰ διερχόμεθα τὸν Ἴσθμόν μὲ τὴν παρατήρηση πού τὰ βουνά εἶναι ὑψηλότερα), τώρα ἐκαθήσαμε εἰς μίαν ἀρχαία γέφυρα πολὺ ὠραία, διὰ τῆς ὁποίας δύναται νὰ μεταβῆ κανεῖς εἰς τὴν ἀριστεράν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ὅπου ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ψηλά βουνά ἔρχεται ἓνα νερὸ ἔκτακτο, αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲ διήλθον καὶ ἐγὼ, ἔπια νερὸ, ἐπῆγα καὶ κάθησα εἰς ἓνα ἴσκιον καὶ ῥέμβαζα τὸν ποταμόν διερχόμενον, πίνω ὀλίγον κονιάκ καὶ τρώγω κανέναν κουραμπιέ, εἶναι ἡ ὥρα 10 π.μ. Ἐδῶ ἐπειδὴ εἶναι νερὸ καὶ ἔχει κάπως περισσότερον ἀέρα θά καθήσωμε μίαν ὥραν, ἀναχωρήσαμε ἐξακολουθοῦντες τὸν δρόμον μας, ζέστη φοβερή, πολλές φορές δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναπνεύσωμε, ἐξακολουθήσαμε τὸν δρόμον μας ὅλο τὸ μεσημέρι, τέλος μὲ πολὺ ζέστη καὶ κόπωση ἐφθάσαμε εἰς ἐν Χάνιον ὀνομαζόμενον Μπαμπά ὅπου θά διανυκτερεύσωμε. Εἰς τὰς 22 τὸ πρωῖ ἐφύγαμε καὶ ἐξακολουθοῦντες τὸν δρόμον μας ἐφθάσαμε εἰς ἐν Χάνι ὅπου εἶναι κατασκηνωμένος ἓνας λόχος. Ἐκαθήσαμε περὶ μίαν ὥρα, μέρος ὠραῖον, κατό-

πιν ἐξακολουθοῦντες τὸν δρόμον μας ἐφθάσαμε εἰς μίαν χαράδραν ἡ ὁποία διαρκεῖ 4 ὥρας, αὐτὴ εἶναι ἐν τῷ μέσῳ δύο ὑψηλῶν βουνῶν, εἰς τὸ δεξιὸν βουνόν εἶναι ἓνα μονοπάτι ἀριστερά τοῦ ὁποίου εἶναι κρημνὸς μέγας, αὐτὸ τὸ χωνί τὸ περάσαμε μεσημέρι, νερὸ οὐδαμοῦ, ὅλοι οἱ ἄνδρες ἔμνησκον εἰς τὸν δρόμον διασκορπισμένοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ὁ λοχαγὸς ἔφιππος ὁ δὲ ἀνθυπολοχαγὸς μας ἐτυραγνεῖτο μὲ ἡμᾶς, ἀναπνοὴ δὲν ἤμπορούσαμε νὰ πάρωμε, ὁ ἰδρώτας ἐπῆγαινε ποτάμι, πολλάκις ἐπιπτε εἰς τὰ μάτια μου καὶ μὲ τσούζανε, ἀκολουθεῖ δὲ καὶ ἀνήφορος, ἐπιτέλους ἐφθάσαμε εἰς ἓνα λόφον ὅπου σταθμεύει μία διμοῖρια. Ἐκεῖ ἀγόρασα μίαν κουραμάνα ἄρτον, μοῦ ἔδωσαν καὶ ὀλίγον τυρὶ οἱ στρατιῶται, νερὸ ὅμως ποῦ; Κάπου ὅμως βρήκαμε μία βρυσούλα ἡ ὁποία ἔτρεχε σταλαγματιά σταλαγματιά, διὰ νὰ γεμίση κανεῖς ἐν παγούριον χρειάζονται 5 λεπτά τουλάχιστον, πρέπει νὰ φαντασθῆ κανεῖς πόσοι στρατιῶται ἐπρόφθασαν καὶ ἔπιον. Ἀφοῦ καθήσαμε μόνο μίαν ὥρα ἤλθον οἱ στρατιῶται ἀπ' ἐκεῖ. βαδίσσαμε ἐν μονοπάτι ἐπὶ ἐνός λόφου, κατόπιν ἐπέσαμε εἰς ἄλλην χαράδραν ἀπὸ κρημνόν τόσον πού ὁ λοχαγὸς ἠναγκάσθη νὰ κατέβη ἐκ τοῦ ἵππου, ἀφοῦ κατέβημεν τὴν χαράδραν ἔπρεπε νὰ ἀνέβωμε πάλιν ἀπὸ κρημνόν λόφον, μὴ δυνηθέντες ὅμως ἐκαθήσαμε ἐπὶ ἐν τέταρτον καὶ κατόπιν ἐξακολουθοῦντες τὸν δρόμον μας ἀπὸ διάστημα μιᾶς ὥρας ἐφθάσαμε ἐπιτέλους ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ διευθύνθημεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν κατασκηνωμένοι δύο λόχοι, κατασκηνώσαμε καὶ ἡμεῖς. Εἰς τὰς 23 Δευτέρα πρωῖ πρωῖ ἐστείλαμε ἀμέσως σκοπούς εἰς τὰς προφυλακὰς καθότι διετάχθησαν νὰ φύγουν οἱ λόχοι, 350 ἄν-

δρας τούς αντικαταστήσαμε 184 άνδρες, νά φαντασθῆ κανεῖς τί γίνεται, ὑπηρεσία πού ἐκτελεῖτο ἀπό 350 άνδρας πρέπει νά τήν ἐκτελέσωμε 184 άνδρες. Σήμερον ὅλην τήν ἡμέραν μείναμε νηστικοί, κατά τās 5 1/2 μ.μ. ἐφάγαμε μόνον σουπα χωρίς ψωμί καθότι δέν ἦλθε εἰσέτι, ὁ στρατός ἐπεινάσε καί διασκορπίσθησαν οἱ άνδρες ἄλλοι διά σταφύλια, γκόρτσα, κυδώνια κλπ διά νά χορτιάσουν, ἐξεκίνησα καί ἐγώ καί δέν εὔρον πουθενά, ἔστειλα ὅμως κάποιον καί μοῦ ἔφερε ροκίσιο ψωμί καί σταφύλια καί ἔφαγον ὀλίγον, νερό καί ἐδῶ ὑπάρχει βρυσούλα μέ σταγόνας, ἀρχίσαμε ἀπό σήμερον πεῖνα καί δίψα, εἰς τās 24 ἐπίσης ἐξακολουθεῖ πεῖνα, ὁ λοχαγός ἔβαλε σκοπούς ἵνα μή πηγαίνομε εἰς τό χωρίον, ἐγώ ὅμως, ὁ λοχίας Κόκαλης, Σπ. Σαρδελῆς, Ἰωάν. Κοκκινάτος καί Μιχ. Μαγκλάρας ἐπεράσαμε ἀπό ἄλλο μέρος καί πηγαίνοντες εἰς τό χωρίον ἐπέσαμε εἰς μίαν κρυνιά κατόπιν εἰς μίαν ἀμυγδαλιά, ἐν τῷ μεταξύ εὐρίσκομε καί ἓνα στρατιώτη μέ μπομπότα, τοῦ ἐζητήσαμε καί οὕτω ἐφάγαμε ἀπό ὀλίγον, κατά τās 8 1/2 μ.μ. μᾶς ἔδωσαν μόνον ζωμόν μέ ὀλίγον κρέας καί οὕτω ἐκοιμήθημεν. Εἰς τās 25 ὁ λοχαγός διέταξε τόν λοχίαν Κόκαλην ὅπως μεταβῆ εἰς τόν ἀπέναντι λόφον ὅπου ἔχει ἀποσπασθῆ μία διμοιρία ἵνα ἐξετάσῃ τί ὑπηρεσία κανονίζει ὁ ἐκεῖ λοχίας, μέ πῆρε καί μένα (πρέπει νά σημειωθῆ ὅτι τό νά μεταβῆ εἰς τό ἀπέναντι μέρος θά περάσῃ κανεῖς χαράδρας καί δάση πυκνά). Ἐνῶ ἐβαδίζαμε εἰς τό δάσος ἐξαφνα ὁ λοχίας διακρίνει ἓν δένδρον ὀνομαζόμενον σουρβα, πλησιάσαντες λοιπόν ἐφάγαμε πολλά, γεμίσαμε δέ καί τό σακίδιον, ἔχουν γεῦσιν ὠραίαν, ἐξακολουθοῦντες τόν δρόμον μᾶς ἐφθάσαμε τέλος ἀλλά καί ἐκεῖ-

νοι μᾶς λέγανε τά βάσανά τους μέ τήν πεῖνα. Ἀφοῦ ἐξέτασε ὁ λοχίας ἐφύγαμε διά ἓνα μοναστηρι Τουρκικό (Ντεκές) μέ τήν ιδέαν νά εὔρωμεν ὀλίγον ψωμί ἢ τίποτε ἄλλο, δυστυχῶς εἶχε ὀλίγην μπομπότα πολύ ξυνή καί δέν ἠμπορέσαμε νά φάγωμε, εἰς τόν δρόμο ὅμως ἐφάγαμε πολλά σταφύλια (ὁ Ντεκές εἶναι εἰς τό ἄκρον ἑνός λόφου), ἐφύγαμε ἀπ' ἐκεῖ διά τόν λόχον μᾶς, ἦλθαμε κατά τās 12 τό μεσημέρι, ψωμί οὔτε σήμερα ἔχομε, αὐτήν τήν στιγμήν περιμένω ἓνα στρατιώτην ὅπως μοί φέρει μπομπότα, ἄς ἴδωμεν λοιπόν πῶς θά περάσωμε καί σήμερον. Εἶμεθα κατασκηνωμένοι πλαγίως τοῦ χωρίου εἰς τό μέσον δύο λόφων, πάνω εἰς τούς λόφους ἔχομε τās προφυλακάς, ὁ ἓνας ὁ λόφος ὁ πρὸς τά δεξιά ἔχει ὀλίγα δένδρα καί εἶναι ὠραῖα αἱ προφυλακαί, ὁ πρὸς τά ἀριστερά εἶναι ἐντελῶς σπανός δέν ἔχει καθόλου δένδρα καί παιδεύονται ὀλίγον αἱ προφυλακαί, ἀπό τās δύο προφυλακάς ἐξέρχονται περίπολοι τήν νύκτα ἀπό δύο, μία διμοιρία ἐν ἐπιφυλακῇ καί ἄλλους σκοπούς καταυλισμοῦ. Μόλις ἦλθε ὁ στρατιώτης καί μᾶς ἔφερε ὀλίγον μπομπόταν καί ἔχει ὁ θεός. Τό ἔσπερας μᾶς δώσανε συσσίτιον κρέας μέ μακαρόνια καί ὀλίγην μπομπότα πού ἐπρομηθεύθη ὁ λοχαγός ἀπό τό χωρίον, κατά τās 8 τῆς νυκτός ἦλθον καί μεταγωγικά μέ τήν κουραμάνα καί μά τήν χαρά μᾶς, ἔμεινε ὅμως ἡ διανομή διά τήν πρωΐαν. Κατά τό διάστημα τῆς νυκτός 25-26 εἶμεθα ὅλοι ξύπνιοι καί ἐν ἐπιφυλακῇ οἱ δέ ἀξιωματικοί μᾶς κάνουν ἐφόδους εἰς τās προφυλακάς κάθε ὥραν (ἔχουν αὐστηράς διαταγάς ὅπως ἀγρυπνοῦμε καί τοῦτο θά πράττωμεν κάθε βράδυ, δηλ. θά εἶμεθα ἄϋπνοι καί εἰς περιπολί-ας, θά κοιμούμεθα τήν ἡμέραν). Εἰς τās

26 το πρωϊ μᾶς ἐμοίρασαν ψωμί κουρά-
 μάνα καί οὔτω ἡσυχάσαμε ὀλίγον ἀπό τᾶς
 ἐφόδους που ἐκάναμε εἰς τὰ σταφύλια,
 κρίνα κλπ. Εἰς διάστημα 4 ἡμερῶν ἐζού-
 σαμε μέ κρίνα, γκόρτσα, σταφύλια καί
 μέ ὀλίγην μπομπότα. Ὁ λοχαγός μας ἐ-
 ζήτησε ἐνίσχυσιν ἀπό 60 ἄνδρες συνάμα
 καί πολεμοφόδια ἐκ τῶν ὁποίων ἦλθον
 σήμερον 8 κιβώτια. Ἐχομε διαταγὴν ἐάν
 συρβῆ τίποτε εἰς τό χωρίον ἢ ἀπέναντι
 νά προβῶμεν εἰς σφαγᾶς καί φωτιά παν-
 τοῦ. Τό γεῦμα μᾶς ἔδωσαν τυρί, τό ἐσπέ-
 ρας συσσίτιον φακή, ἐκοιμήθημεν ἐν ἐπι-
 φυλακῇ. Εἰς τᾶς 27 ξυπνήσαντες μᾶς ἦλ-
 θον δύο ἔγγραφα καί ἀμέσως ὁ λοχαγός
 μᾶς διέταξε νά ἐτοιμασθῶμε καθότι πρό-
 κειται νά μᾶς κάνουν αἰφνιδιασμόν οἱ
 Ἄλβανοί, ἐτοιμάσθημεν ἀμέσως μέ τοὺς
 γυλιούς ἀφήσαντες μόνον τὰ ἀντίσκηνα
 στημένα καί αἱ δύο αἱ διμοιρίαι, καταλά-
 βαμε κάτι λόφους στείλαμε δέ ἀπό μίαν
 ἐνωμοτίαν πρὸς τὰ ἐμπρός μας εἰς κάτι
 λόφους ἀπέναντί μας καί οὔτω περιμένο-
 με. Τό δειλινόν διετάχθησαν αἱ διμοιρί-
 αι νά ὑπάγουν εἰς τόν καταυλισμόν ἀφοῦ
 προηγουμένως ἀντικαταστήσουν τᾶς πρὸς
 τὰ ἐμπρός μας ἐνωμοτίας ὃ καί πράξαμε.
 Ἐπειδὴ ἦτο σειρὰ τῆς ἐνωμοτίας μου ὅ-
 πως ἀντικαταστήσῃ τὴν προηγουμένην
 ἐπήγαμε εἰς τόν πρὸς τὰ ἐμπρός μας λό-
 φον δηλ. μίαν ὥρα μπροστά ἀπό τᾶς προ-
 φυλακάς. Ἐκεῖ μέ ἓνα στρατιώτην Κού-
 κα Ευστάθιο (Λισκοβίτη) ἐπήγαμε μισή
 ὥρα πέραν τοῦ λόφου ἐπὶ μίαν ὥραν καί
 ἐπιστρέψαμε, ἡ ὥρα εἶναι 7 1/2 τῆς νυ-
 κτός. Ὅλην τὴν νύκτα εἶμαι περιπολία.
 Ἐνῶ εἶμεθα κάτωθεν ἐνός δένδρου, μό-
 λισ ἐκάθισε τό φεγγάρι ἔπιασε δυνατὴ
 βροχὴ μέ φρικτὰς ἀστραπάς, εὐτυχῶς
 διήρκεσε ὀλίγον, δέν ἐβράχην πολὺ κα-
 θότι εἶχα τὴν κουβέρτα ἐπάνω μου. Οὔτω

διήλθε ἡ νύξ τῆς 27-28 ἡ ἡμέρα Παρα-
 σκευὴ ξημερώνοντις Σάββατον. Εἰς τᾶς
 28 ἡ διμοιρία μας θά ἔχη τὰ φυλακεῖα,
 ἡ ἡμέρα ὅμως εἶναι ὠραία. Διετάχθημεν
 δύο ἐνωμοτίαι ἐκ τῆς διμοιρίας μας ὅπως
 μεταβοῦμε 1/2 ὥραν δεξιὰ τοῦ καταυλι-
 σμοῦ εἰς ἓνα λόφον ἔχοντες πρὸς τὰ κά-
 τω τό χωρίον Μπόμπη. Ἐμπρός μας δέ
 εἶναι τό ὑψηλόν βουνόν τό ὁποῖον κατέ-
 χει εἰς λόχος Εὐζώνων, ὀνομάζεται Τό-
 σκασι, καί ἔχομεν ὁ λόχος ἐκεῖνος καί
 ἡμεῖς πρὸς τὰ κάτω τό χωρίον τό ὁποῖον
 εἶναι εἰς μία χαράδρα ἣτις διαρκεῖ δύο
 ὥρας τὰ δέ σπίτια εἶναι χωριστά εἰς διά-
 στημα 200 μέτρα τό ἐν ἀπό τό ἄλλο, εἶ-
 ναι δέ τό ἐπικινδυνέστερον χωρίον. Εἰς
 τᾶς 29 Κυριακὴ ἡ ἡμέρα ὠραία, κάνει
 καί κρύο, τό μεσημέρι ἦλθε ἄλλη διμοι-
 ρία καί μᾶς ἄλλαξε. Ὁ λόχος μας ἄλλα-
 ξε καταυλισμόν καί ἦλθομεν 1/2 ὥρα
 δεξιώτερα τοῦ πρώην. Εἰς τᾶς 30 ὁ και-
 ρός φαίνεται βροχερός καί περισσότερον
 πρὸς τό κρῦο. Τό ἐσπέρας 30-31 εἶμαι
 σκοπός καταυλισμοῦ, ὄλην τὴν νύκτα
 φοβερόν ἀέρα καί κρῦο. Εἰς τᾶς 31 ἐξα-
 κολουθεῖ ὁ ἴδιος καιρός συνάμα καί βρο-
 χή, πίπτει καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν νερό-
 χιονο, ἀέρας φοβερός, κρῦο δυνατό καί
 βροχὴ, εἶμαι καί σήμερον σκοπός. Ὁ
 Ὀκτώβριος μᾶς ἦλθε μέ κρῦα φοβερά, ἡ
 ἡμέρα Τρίτη ἐχίονισε σ' ὅλα τὰ περίξ
 βουνά, ὁ καιρός καθ' ὄλην τὴν νύκτα 1-2
 ἦτο ὁ ἴδιος, δέν ἠμπορούσαμε νά ζεστα-
 θοῦμε κατ' οὐδένα τρόπον, μᾶς ἦλθε
 διαταγὴ ὅπως ἐτοιμασθῶμε ἵνα ἀναχω-
 ρήσωμε διὰ τὴν Κλεισοῦραν. Εἰς τᾶς 2 ὁ
 ἴδιος καιρός, δέν ἠμπορῶ νά γράψω
 ἀπό τό κρῦο, ἀναμένομε τόν στρατιόν
 ὅπου θά μᾶς ἀντικαταστήσῃ διὰ νά ἀνα-
 χωρήσωμε ἡμεῖς. Εἰς τᾶς 3 ἦλθον οἱ
 στρατιῶται πρὸς ἀντικατάστασιν μας.

Ἀναχωρήσαμε ἀπὸ Σάλεσι εἰς τὰς 11 1/2 π.μ. καὶ ἐφθάσαμε εἰς Τεπελένιον ἀπὸ ἓν μονοπάτι ἄθλιον, εἰς τὰς 8 μ.μ. εἶμεθα ὅλοι ἐλεεινοί. Εἰς τὰς 4 μᾶς διατάζουν νά μεταβοῦμε εἰς τὰς προφυλακὰς Σαλιαρί. Εἰς τὰς 5 τὸ πρωῖ ἀναλαβὼν τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου μας ὁ ἀνθυπολοχαγὸς μας ἀναχωρήσαμε διὰ Σαλιαρί καὶ μετὰ 4 ὥρων πορεία ἐφθάσαμε, ἀνέβημεν εἰς ἓν βουνόν καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ εὐρίσκεται τὸ χωρίον, κατασκηνώσαμε ἐν τῷ μέσῳ λόφων ὅπου σχηματίζεται εἶδος λεκάνης, πρὸς τὰ ἐμπρὸς μας ἔχομε ἓν βουνόν ὑψηλὸν τὸ ὁποῖον μᾶς χωρίζει τὰ σύνορα, εἰς ἓν μονοπάτι τοῦ ὁποίου ἔχομεν ἓν φυλακεῖον, ἀριστερά μας ἔχομε τὰ ὄρη τῆς Κρόορας (Γκρίμπας) εἰς τὰ ὁποῖα ἔχομε τρία φυλακεῖα, τὸ ἓν εἶναι ἔχον μέτωπον πρὸς ἡμᾶς, τὸ δεύτερον εἶναι ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ τὸ τρίτον τὸ ὁποῖον ἀπέχει τρεῖς ὥρας εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ αὐχένου ὅπου σχηματίζεται ἀπὸ τὸ βουνὸν πού μᾶς χωρίζει καὶ ἀπὸ τὰ τῆς Κρόορας. δεξιὰ μας εἶναι εἰς μαχαλὰς εἰς ἓνα μικρὸν λόφον δεξιώτερα τοῦ ὁποίου ἔχομεν ἓν φυλακεῖον καὶ κάτωθεν δεξιὰ ὅπου εὐρίσκεται ὁ Ἄωος ἔχομε τρία φυλακεῖα εἰς τὰ ὁποῖα διέρχονται οἱ χωρικοὶ μὲ λέμβους ἀπέναντι. Ἐμπροσθεν τοῦ βουνοῦ πού χωρίζει σχηματίζεται μία χαράδρα ἀρχίζουσα ἀπὸ τὸν Ἄωον καὶ καταλήγουσα εἰς τὸν αὐχένα. Τὸ χωρίον Σαλιαρί διαιρεῖται εἰς τρία χωρία, τὸ ἄνω Σαλιαρί, μέσον καὶ κάτω, ὅπου εὐρισκόμεθα κατασκηνωμένοι, τὸ μέσον εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς χαράδρας καὶ ἀπέχει 1 1/2 ὥρα ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ ἄνω εὐρίσκεται 3 ὥρας μακρύτερα. Ἐπίσης ἐκ τῆς χαράδρας τὸ νερὸ πού παίρνομε εἶναι 3/4 μα-

κρὰ καὶ ρεεῖ ἐπὶ τῆς χαράδρας ἀπὸ ὕψος 3 μέτρων. Ὁ ἥλιος βγαίνει εἰς ἡμᾶς εἰς τὰς 8 καὶ δύει εἰς τὰς 3 1/2 καθότι ἔχομε περίξ βουνά. Εἰς τὰς 7 ἐπήγαμε μὲ τὸν ἀξιωματικὸν εἰς τὰ χωρία μέσον καὶ ἄνω Σαλιαρί, ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸν αὐχένα τῆς Κρόορας καὶ περάσαμε ἀπὸ τὰ λοιπὰ φυλακεῖα. Εἶχαμε ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν πού βαδίζαμε ἐπὶ τῶν βουνῶν εἰς μέρη ἀπόκρημνα. Εἰς τὰς 9-10 τὴν νύκτια ἐκ κακῆς ἀντιλήψεως τοῦ φυλακεῖου τῆς κορυφῆς ἐπυροβόλησε, ἔρριψε δὲ περὶ τὰς 80 βολὰς. Ἐκείνην τὴν νύκτια ἦτο καὶ ὁ ταγματάρχης μας λοχαγὸς Ροῖλὸς καὶ ἀμέσως ἐμπήκαμε εἰς τὴν γραμμὴν κατὰ διμοιρίας καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸν καταυλισμὸν εὐρισκόμεθα δύο μόνον τὴν μὲν τρίτην ἀνέλαβεν ὁ ἐπιλοχίας τὴν δὲ ἰδικὴν μας τετάρτην ὁ ἀνθυπολοχαγὸς μας, φορτώσαντες δὲ καὶ τὰ πυρομαχικά ἀναμένομε. Ὁ ταγματάρχης διέταξε τὸν ἐπιλοχίαν μὲ δύο ἐνωμοτίας ὅπως μεταβῆ καὶ ἐξετάσῃ. Πραγματικῶς ἀνεχώρησε, μᾶς εἰδοποίησε ὅμως ὅτι δέν ἦτο τίποτε καὶ ἐπέσαμε νά κοιμηθοῦμε. Αὐτὴν τὴν νύκτια εἶμαι δεκανεὺς τῆς ἀλλαγῆς καὶ μόλις παρέδωσα καὶ ἐτοιμαζόμεν νά κοιμηθῶ ἀκούω ἄλλους πυροβολισμοὺς συνάμα καὶ τὸν σκοπὸν φωνάζοντα "εἰς τὰ ὄπλα" καὶ ἀμέσως ἐσηκώθημεν πάλιν ἀλλὰ καὶ πάλιν δέν συνέβη τίποτε, ἡ ὥρα εἶναι 2 μετὰ μεσονύκτιον καὶ οὕτω διήλθεν ἡ νύξ. Εἰς τὰς 10 τὸ πρωῖ μᾶς ἔβαλε εἰς τὴν γραμμὴν ὁ ταγματάρχης καὶ κατέταξε τὸν λόχον εἰς ἐνωμοτίας κ.τ.λ. Ἐμὲ δὲ μὲ ἔβαλε εἰς τὴν μετόπισθεν ὑπηρεσίαν. Ὁ καιρὸς πηγαίνει λαμπρὸς, λιακάδα, τὴν νύκτια καὶ τὰ χαράματα βάζει ὀλίγον κρύο.»

Στο σημείο αυτό ο νεαρός εθελοντής σταμάτησε να γράφει και έτσι δεν γνωρίζουμε για την παραπέρα πορεία του λόχου και πότε απολύθηκαν από το στρατό οι Πρεβεζάνοι εθελοντές, που δεν ήταν μόνο 46 αλλά περισσότεροι. Ο μεθυσμένος Βασ. Σώρος ήταν Πρεβεζάνος, κρεοπώλης. Η 9η μεραρχία, έδρα της το Αργυρόκαστρο, είχε μειωμένη δύναμη. Τα κενά της τα κάλυψαν οι εθελοντές Ηπειρώτες και οι πλεονάζοντες άνδρες του ναυτικού. Ο λόχος των πρώτων Πρεβεζάνων στρατιωτών του Ελληνικού στρατού εντάχθηκε στο 24 σύνταγμα, το οποίο μετά τους πολέμους είχε την έδρα του στην Πρέβεζα και ήταν γνωστό ως σύνταγμα Πρεβέζης. 27 χρόνια αργότερα νεώτεροι Πρεβεζάνοι πολέμησαν στα ίδια βουνά υπό

την σημαία του 24ου. Βέβαια δεν έφθασαν στο Τεπελένι, την Κλεισούρα και τα βουνά όπου αφήσαμε τον λόχο των Πρεβεζάνων εθελοντών ανεπτυγμένο.

Με την δημοσίευση του ημερολογίου αυτού αποκαλύπεται μέρος μιας πτυχής της τοπικής μας ιστορίας και μαθαίνουμε τα ονόματα πολλών θερμών Πρεβεζάνων πατριωτών. Έτσι θα μάθει και ο φίλος μου Λαμπράκης πού πήγε, τι έκανε και πόσο καταπονήθηκε ο εθελοντής πατέρας του.

Επειδή οι παλαιές και άδολες γραφές που αναφέρονται στη ζωή του τόπου μας φέρνουν κοντά στις ρίζες μας και φωτίζουν τις παραδοσιακές αξίες, πρέπει όσες υπάρχουν να έλθουν στο φως της δημοσιότητας.